VIIKONVAIHDE

PERJANTAIVIERAS

Susi on yhteiskunnallinen olio

Osuin käymään Halsualla, eikä siellä voi välttyä kuulemasta puheita susista. Osa väestä laski susista kovaa leikkiä. Osa oli tosissaan ja pelkäsi lastensa puolesta. Monenlaisia huhuja puhutaan tosina asioina. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (Rktl) tulisi kiireesti purkaa pois legendat susien siirtoistutuksista. Siirtoistutuksia ei nimittäin voi tapahtua Rktl:n tietämättä.

Väkeä kuohutti muun muassa se, että poliisioperaatio susien salametsästyksen lopettamiseksi oli kovin mittava. Kahdella helikopterilla tuotiin rajavartijoita ja kahdesta kaupungista poliiseja, jotka joukolla ottivat metsästäjät kiinni suoraan teosta. Jälkikäteen poliisi kyllä erikseen laittoi julkisuuteen kannan, ettei voimankäyttöä ollut liioiteltu.

Halsualla sanottiin jopa niin jyrkästi, että akkaansa saa ampua, mutta poliisi ei tule. Mutta jos soittaa hätänumeroon, että on sudenjäljet pihalla ja miehellä käsissä pitkäpiippuinen ase, niin johan singahtaa poliisi paikalle.

Suomenselällä yritetään yhtä aikaa suojella samalla alueella sutta ja metsäpeuraa. Tuloksena on peurakannan huomattava heikentyminen kuten Suomussalmellakin. Jostain syystä tämän aiheen julkinen pohdiskelu koetaan epäkorrektiksi.

Halsuan-Perhon susijahdin seurauksiin kuuluu surullisella tavalla yhden osallisen peruuttamaton ratkaisu. Syitä näihin ei toinen ihminen koskaan tiedä. Mutta teko ei ole suhteessa vastuuseen.

Ken luvattomaan susijahtiin lähtee, saa kyllä ottaa huomioon, että salametsästyksestä voi jäädä kiinni. Vaikka mikä olisi, ei kukaan voi kuvitella, etteikö asiasta olisi seurauksia.

Oman käden oikeus johtaa aina tielle, jossa törmää vallitsevaan lainsäädäntöön ja virkavaltaan. Muu ei kerta kaikkiaan ole mahdollista. Jos valtio ei reagoi, se hyväksyy oman murenemisensa. Eli sen että lakia ei tarvitse noudattaa.

Juuri näin vilpittömästi, ikään kuin paikallisena sissiliikkeenä, syntyi talonpoikaisista kunniakäsitteistä rikollisjärjestöksi kehittynyt Sisilian mafiakin.

Kun puhutaan sudesta, on kyse maaseudusta. Siitä, miten Suomen tasavalta on hylkäämässä maaseudun. Sutta suojellaan, ihmistä ei. Kun susi ei enää varo tai karta ihmistä, sen käyttäytyminen muuttuu. Kuitenkin susi kuuluu Suomeen. Ellei susipolitiikkaa saada kuntoon, ovat ongelmat kohta kahta vaikeampia. Jos susikanta olisi riistanhoitopiirien vastuulla, säilyisi se sovitulla tasolla ja sudet pelkäisivät ihmistä.

Rtkl:n tutkijapolvi on vaihtunut nuorempaan, joka selvästikään ei tunne maaseudun olosuhteita tai mentaliteettia. Metsästäjät ja tutkijat arvioivat susien lukumäärän aivan eri numeroiksi. Miksi?

Susi on älykäs eläin ja kulkee päivässä uskomattomia matkoja. STT:n julkaisemassa susijutussa tutkija kertoi yhden suden vaeltaneen Rautavaaralta suoraan Köyliöön, sieltä Karjalohjalle ja edelleen Lappeenrantaan. Tässäkö syy eri lukumääriin?

Samassa lehtijutussa professori Pertti Rannikko sanoo viisaasti, että jos valtio suojelee susia, sen pitää maksaa korvauksia suden ihmisille aiheuttamista kustannuksista. Esimerkkinä vaikka koulukyydit.

Rannikon neuvot hyväksyn, mutta helsinkiläinen opiskelija tuskin tietää mitään sudesta tai maaseudusta, vaikka Hesariin kirjoittaakin.

Terve järki sanoo, että jos susi ei varo ihmistä, on ihmisen varottava sutta. Jouko Teperin väitöskirja kertoo, miksi. Maaseudun ihmisellä saa olla itsesuojeluvaistoa.

JUHA KUISMA
on kylien liiketoiminta-asiamies.

YRTTIMAAN TARINOITA

Kirvelit viihtyvät puolivarjossa

Aniksen ja lakritsin makuinen maustekirveli on mieto yrtti. Se sopii miltei kaikkeen ruuanlaittoon, mutta erityisesti sitä suositellaan kasvisruokiin ja munakkaisiin. Kirvelillä on kyky nostaa esille muiden mausteiden makuja.

Tanskalainen kirvelikeitto kuuluu keskikesän herkkuihin. Kirveli lisätään keittoon vasta loppuvaiheessa, jottei se menetä aromejaan.

Tuoreena kirvelin maku on vahvin ja sen sisältämä C-vitamiini tallessa. Terveellinen tapa on silputa tuoretta kirveliä tarjolle kippoon, josta sitä voi lisätä ruokaan maun mukaan.

Kuivattuna kirveli menettää makunsa, mutta rohtona kuivattukin kirveli toimii. Elimistöä puhdistavaa kirveliteetä joivat jo keskiajan munkit paaston aikana.

Maustekirveli kannattaa sijoittaa puolivarjoon. Aurinkoisessa paikassa se herkästi kukkii, jolloin lehdet menettävät makunsa. Uusintakylvöt muutaman viikon välein takaavat lehtisadon jatkumisen syksyyn.

Monivuotisen saksankirvelin maku on kirvelin kaltainen, mutta vahvempi. Sitä käytetään maustekirvelin tapaan. Saksankirvelin sokeripitoisuus on melko korkea, joten sillä voi makeuttaa juomia ja leivonnaisia.

Saksankirvelin juurieritteet saattavat häiritä muita kasveja ja viihtyessään se saattaa levitä, joten sille on hyvä varata oma tontti jostakin varjoisasta kulmauksesta.

TOPI LINJAMA

Velkaneuvoja kohtaa häpeän

Yhä useampi ylivelkaantunut ei edes tiedä kokonaisvelkojensa määrää. Kulutusluottoja maksetaan pikavipeillä, jolloin kierre on valmis.

MIKKO MELA

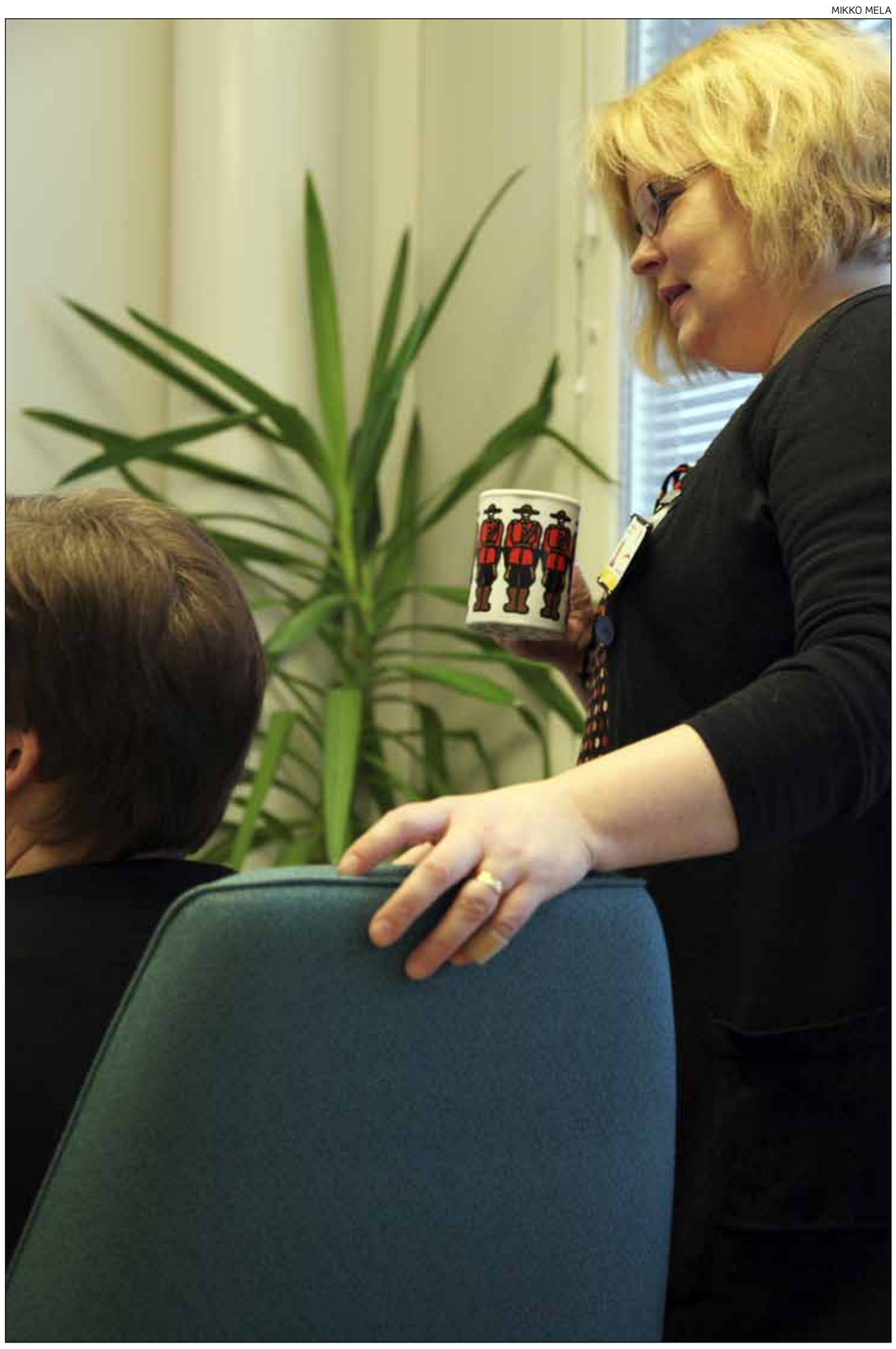

”Haluaisin, että kynnys velkaneuvojan vastaanotolle olisi mahdollisimman matala”, velkaneuvoja Sari Pere-Vähämaa toivoo.

KANGASALA (MT)
Kun velkaantunut astuu ensimmäistä kertaa velkaneuvojan ovesta sisään, tilanteen purkaminen aloitetaan velkojen selvittelyllä ja maksukyvyn arvioinnilla. Yhä useammin ylivelkaantunut ei edes tiedä, paljonko velkaa on.

”Asiakas sanoo, että varmaankin jotain 20 000, mutta sitten paljastuukin, että sitä on 30 000–40 000. Kun velkakierre on karannut käsistä, ihminen usein sulkee silmänsä. Eletään velasta toiseen ja tilannetta yritetään paikata ottamalla uutta velkaa”, tietää Kangasalan talous- ja velkaneuvoja **Sari Pere-Vähämaa**, joka hoitaa myös Pälkäneen velkaneuvontaa.

Kangasala ja Pälkäne eivät ole edes vaikean työttömyyden alueita tai erityisiä kriisikuntia. Ylivelkaantuneita on entistä enemmän kaikkialla Suomessa.

”Äärimmäisen harvat asiakkaista ovat harkitusti aiheuttaneet ylivelkaongelmansa. Usein ylivelkaantumiseen liittyy yllättävä elämänmuutos, kuten ero, sairaus, puolison kuolema tai työttömyys, jonka seurauksena taloudellinen tilanne on romahtanut.”

Yhden tai kahden kulutusluoton kanssa voi vielä elää.

”Jos joutuu ottamaan uutta velkaa maksaakseen vanhaa pois, kannattaa jo ottaa yhteyttä velkaneuvontaan.”

Kun edes puoliso ei tiedä totuutta

Ylivelkaantumiseen liittyy usein häpeä, jonka yli kymmenen vuotta velkaneuvojana työskennellyt Sari Pere-Vähämaa tunnistaa.

”Usein asiakkaat eivät ole uskaltaneet kertoa tilanteesta edes puolisolleen. Velkaantuminen on suomalaiselle häpeällinen ongelma, jota peitellään kaikin keinoin.”

Kun tilanne pääsee räjähtämään käsiin, usein velkaneuvojalle soittaa ensimmäisenä puoliso.

”Etenkin peliongelmaiset ovat taitavia salaamaan ongelmiaan. Nykyään pelaamaan pääsee liian helposti netissä, kun muu perhe on mennyt nukkumaan.”

Pere-Vähämaa muistuttaakin, että rakkauden huumasta huolimatta ainakin toinen jalka pitää pitää maan kamaralla. Esimerkiksi luottotiedottoman puolison puolesta otettu velka kaatuu erotilanteessa sille, jonka nimi papereissa on.

”Eron yhteydessä taloudellinen ahdinko lisää vaan surun määrää. Yhtäkkiä olet paitsi yksin niin myös vaikeasti velkaantunut. Liian usein kohtaan eronneita rouvia, joilla rahat eivät riitäkään perheen elättämiseen luottojen maksun vuoksi.”

Terassivippaajat tyypillisiä

Velkaneuvonnassa kävi Kangasalla viime vuonna yhteensä 242 asiakasta. Heistä 142 oli ensikertalaisia.

”Asiakasmäärät ovat selkeästi kasvamassa. Ja asiakasaines on muuttumassa.”

Vielä kymmenisen vuotta sitten asiakkaina näkyi 90-luvun lama-aikana velkaantuneita. Nyt tyypillinen ylivelkaantunut on kulutusluotto- ja vippivelkainen, jonka velat ovat tuoreita.

”Nyt tilanteet ovat niin kriisiytyneitä, että elämänhallinta tuntuu karanneen kokonaan käsistä.”

Velkaneuvonnan asiakkaat ovat tasapuolisesti miehiä ja naisia, nuoria ja vanhoja. Nuorissa ikäluokissa miehet nousevat kuitenkin esiin.

”Vippivelkoja otetaan etenkin kesäaikaan terassikierroksilla. Kun otetaan alkoholia, keksitään hyvä idea lähteä porukalla laivalle ja entistäkin velkaa on. Siitä se liian usein lähtee. Terassivippikierre on nuorten kloppien ilmiö.”

Vanhimmat velkaneuvonnan asiakkaat ovat kahdeksankymppisiä.

”Usein ikääntyvien kohdalla velkaantuminen alkaa, kun halutaan auttaa lapsia tai lapsenlapsia hankalassa elämäntilanteessa. Ei osata sanoa ei lapselle, joka pyytää rahaa. Sitten ei pystytäkään maksamaan velkaa pois.”

Rahan käyttö opitaan kotoa

Ylivelkaantuminen on kierre, joka Sari Pere-Vähämaan mielestä liian usein jatkuu sukupolvelta toiselle.

”Jos vanhemmat ovat velkaantuneita, helposti niin käy myös lapselle. Rahan käyttö opitaan kotoa. Ympäristön paineet vielä pahentavat asiaa.”

Pere-Vähämaan mielestä nykyinen kulutusyhteiskunta suorastaan houkuttelee kuluttamaan yli varojensa. Kun naapurin pojalle ostetaan mopoauto, meillekin täytyy sellainen hankkia.

”Olen niin onnellinen, että kierrättäminen ja tuunaus ovat nyt muodissa. Kaiken ei tarvitse olla uutta. Taloudellista menestystä ei tarvitse osoittaa ulkoisin merkein.”

Velkaneuvoja kannustaa opettamaan rahan käyttöä lapsille jo varhain. Raha ei kasva seinän luukussa, vaan sen eteen täytyy tehdä töitä.

”Jos lapsi haluaa uuden pleikkapelin, sitä varten pitää ensin säästää. Äiti tekee lapselle karhunpalveluksen täyttäessään lapsen kulloisetkin mielihalut heti.”

Pere-Vähämaan omassa perheessä käytössä on viikkoraha, jota on opeteltu säästämään.

”Viikkoraha ei saa olla posketon. On parempi, että se ei riitä heti kaikkeen, vaan lapsi joutuu säästämään.”

”Pikavipit saisi lopettaa”

Kulutusluottoja markkinoidaan velkaneuvojan mielestä aivan liian räikeästi.

”Ennestään velkaantuneille tulee kotiin valmiiksi täytetty hakemus. Ei tarvitse kuin allekirjoituksen, niin luottorajaa nostetaan.”

Pikavipit pitäisi Pere-Vähämaan mielestä lopettaa kokonaan. ”Etenkin ylivelkatilanteessa talouden paikkaaminen vipeillä pahentaa tilannetta entisestään. Vippien ottamista en voi suositella missään tilanteessa.”

Sari Pere-Vähämaa toivookin, että Suomessa otettaisiin käyttöön positiivinen luottorekisteri. Sen kautta luotonantaja voisi tarkistaa asiakkaan olemassa olevat lainat.

”Eihän se kaikkea ratkaisisi, mutta ylivelkaantuminen vaikeutuisi.”

STINA HAASO

Taloustilanne heijastuu nopeasti velkaneuvontaan

Yleinen taloustilanne näkyy velkaneuvonnassa, tietää Suomen talous- ja velkaneuvonnan yhteyshenkilö, erikoissuunnittelija **Sanna Helesuo** Kilpailu- ja kuluttajavirastosta.

”Pelkäämme asiakasmäärien lisääntyvän huomattavasti.”

Paikkakunnilla, joilla on lopetettu tehtaita, irtisanomiset eivät välttämättä näy heti. Kun 500 päivää on ohi ja ansiosidonnaiselta päivärahalta pudotaan peruspäivärahalle, taloudellinen tilanne kiristyy.

”Se näkyy nopeasti velkaneuvonnassa. Pitäisi maksaa asuntovelat ja elättää edelleen perhe. Kun asunnon arvo on laskenut, siitäkään ei päästä eroon.”

Suomessa on 130 velkaneuvojaa ja 57 neuvonta-aluetta.

”Jokaisella suomalaisella on oikeus saada neuvontaa. Jokaisen kunnan on järjestettävä neuvontapalvelut joko itse tai yhdessä naapurikuntien kanssa.”

Yksityishenkilön velkajärjestelylaki saatiin voimaan tasan 20 vuotta sitten helmikuussa. Sanna Helesuo on yllättynyt kuinka vähän velkaneuvonnasta yhä tiedetään.

”Talous- ja velkaneuvonta on asia, joka halutaan ohittaa liukkaasti. Sen ei haluta koskettavan itseä. Velkaneuvonnan puoleen kannattaa kuitenkin kääntyä ajoissa.”

STINA HAASO

YKSITYSTALOUKSILLE

Velkaneuvonta on maksutonta

Joskus raha-asiat ovat niin solmussa, ettei niistä selviä omin neuvoin. Apua saa kunnan talous- ja velkaneuvojalta.
Palvelu on lakisääteistä ja asiakkaalle maksutonta.
Velkojen selvittämisen lisäksi tarkastellaan kotitalouden tulot ja menot.
Paljonko ovat tulot, erilaiset tuet ja onko kaikkia tukia osattu hakea?
Kuukausittaiset menot kannattaa jakaa kahteen nippuun: niihin, joihin ei voi vaikuttaa, ja niihin, joissa on mahdollista säästää.
Jos menot ylittävät tulot, on jostain opeteltava säästämään.
Useat erilliset lainat kannattaa yhdistää, jotta lainanhoitokulut saadaan pienenemään ja syntyy käsitys kokonaisvelan määrästä.